

Tussentijds evaluatieverslag

Stimuleringsregeling Verbreden en borgen methodiek

Leesplezier voor kinderen met een leesprobleem

De Koninklijke Bibliotheek heeft in 2018 een subsidie beschikbaar gesteld voor het breder uitdragen en borgen van *leesplezier voor kinderen met een leesprobleem*, binnen de *Bibliotheek op school*.

De subsidie is ingezet t.b.v. het verbreden en borgen van de methodiek *Leesplezier voor kinderen met leesproblemen* in de *Bibliotheek op school*. Dit in aansluiting op de gelijknamige opleiding voor leesconsulenten. De leesconsulent heeft een voortrekkersrol. Deze subsidieregeling biedt een extra impuls.

In de periode december 2018 – januari 2019 zijn tussentijdse evaluatiegesprekken gevoerd met leesconsulenten of managers Educatie over de voortgang rondom de verbreding van de methodiek *Leesplezier voor kinderen met leesproblemen* in de *Bibliotheek op school*. Aan drieëntwintig bibliotheekorganisaties is subsidie toegekend. Dit zijn:

Biblionet Groningen	Bibliotheek Deventer	Bibliotheek Emmen
ZINiN Bibliotheek	Bibliotheek Noord Fryslân	Cultura Ede
Bibliotheek Helmond – Peel	Bibliotheek Zeeuws-Vlaanderen	Bibliotheek VANnU
Bibliotheek Mar en Fean	FlevoMeer Bibliotheek	Bibliotheek Kampen
Bibliotheek Zuid-Kennemerland	De Nieuwe Bibliotheek	Bibliotheek Zoetermeer
De Bieb voor Zaanstreek	FlevoMeer Bibliotheek	Bibliotheek Schiedam
Bibliotheek Rijn en Venen	Bibliotheek aan den IJssel	Bibliotheek Roden
Bibliotheek Rivierenland	RegioCultuurCentrum Idea	

Dit verslag geeft de belangrijkste aspecten weer die zijn voortgekomen uit de evaluatiegesprekken.

Tussentijds evaluatieverslag

Respons deelnemers

Van de 23 deelnemende organisaties hebben 21 bibliotheken gehoor gegeven aan de tussentijdse evaluatie. De Nieuwe Bibliotheek, Almere en Bibliotheek Zoetermeer hebben, na diverse verzoeken, niet gereageerd. Bibliotheek aan den IJssel heeft geen input gegeven, vanwege opstartproblemen. Zij zullen wel deelnemen aan de eindevaluatie medio mei 2019.

Extra aandacht voor kinderen met leesproblemen

Door de diverse scholen is aangegeven dat men heel blij is met de extra aandacht die gegeven kan worden aan kinderen met leesproblemen. Aandacht die niet naar remediëring uit gaat, zoals deze kinderen gewend zijn, maar gaat over het beleven van plezier aan het luisteren naar- of lezen van een verhaal. Tevens blijkt dat leerkrachten het van toegevoegde waarde vinden dat ook zij adviezen en begeleiding krijgen ten aanzien van deze doelgroep. Leerkrachten blijken weinig kennis te hebben over het aanbod van materialen: wat is er op de markt aanwezig en wanneer zet ik bepaalde materialen in. De fase in de leesontwikkeling (zie rapport *Aangepast lezen en MLP in de Bibliotheek op school*, pagina 9 figuur 2 https://www.kb.nl/sites/default/files/docs/aangepast_lezen_en_mlp_in_de_bibliotheek_op_school_-_vervolgpilot_van_kb.pdf) helpt hen inzichtelijk te maken wanneer en waarom bepaalde (pilot)materialen in gezet kunnen worden. Leesconsulenten geven aan dat ze veelal maatwerk leveren aan zowel de kinderen als aan de leerkrachten. Kleine, maar effectieve stappen zetten zal leiden tot succeservaringen en zal borging stimuleren.

Verdeling subsidiegelden

Vrijwel het grootste deel van de subsidiegelden wordt door de leesconsulenten gebruikt voor uitbreiding van het aantal contacturen met kinderen en leerkrachten op de scholen. Een klein percentage gaat uit naar aanschaf van extra materiaal.

Een grove schatting laat zien dat:

60% uitgaat naar begeleiding van de kinderen met leesproblemen,

20% uitgaat naar ondersteunen van de leerkrachten bij het adequaat begeleiden van de kinderen uit hun groep,

10% uitgaat naar het geven van workshops of presentaties aan het schoolteam,

10% van het subsidiegeld wordt besteed aan aanschaf van materialen.

Het vooruitzicht dat Yoleo gratis zal worden, wordt gezien als een kostenbesparing. Men is hier heel blij mee. In het speciaal onderwijs is geld uitgegeven voor de aanschaf van daisyspelers, weliswaar via marktplaats, om kosten te drukken. Overige kosten zijn uitgegaan naar aanschaf boeken, met name MLP boeken.

Bibliotheek Helmond-Peel grijpt de subsidie óók aan om de doelgroep eens goed onder de aandacht te brengen. Zij kiezen voor een integrale aanpak. De scholen krijgen ondersteuning vanuit de subsidie, front office mensen uit de bibliotheek krijgen training uit eigen gelden. Ook besteden zij tijd, aandacht en geld aan het maken van folders, flyers etc. om de doelgroep beter te kunnen adviseren, als ook de ouders van deze kinderen.

Enkele reacties van leesconsulenten:

Friesland:

“De subsidie geeft een boost, speciaal voor deze kinderen. Ik heb nu de ruimte om me écht met hen bezig te houden, de tijd te nemen. Ik voel dat ik meer kan en te bieden heb, omdat ik veel geleerd heb tijdens de opleiding, maar ook anders kan kijken naar deze kinderen. Volgend schooljaar ga ik ook tijd inplannen voor activiteiten, speciaal voor deze doelgroep.”

Schiedam:

“De subsidie is heel fijn, omdat we nu geld aan deze doelgroep kunnen besteden. Ik heb gemerkt dat de collectie die we bieden niet in verhouding is tot wat deze kinderen nodig hebben. Nu kan ik hier tijd en geld aan besteden.”

Rijn en Venen:

“We steken veel geld in uren om te begeleiden. De scholen zijn zeer content. Er wordt steeds meer begeleiding gevraagd door de scholen, omdat zij zien dat onze inzet effect heeft. Leerkrachten zeggen dat ze zien dat kinderen meer gemotiveerd zijn om te lezen, omdat de kinderen een betere keuze kunnen maken uit de boeken en de begeleiding hen stimuleert.”

Anoniem:

“Het lijkt wel of we meer ingang krijgen in de scholen, nu we zo de aandacht richten op deze kinderen.”

Bibliotheek VANnU:

“De subsidie heeft ertoe geleid dat de plannen die men had, nu daadwerkelijk uitgevoerd worden. De subsidie draagt daaraan bij, de overige kosten neemt de bibliotheek op zich. De bibliotheek wil deze plannen/dit project straks uitbreiden naar andere scholen. Nu maken we als leesconsulent extra uren. Op twee andere scholen zijn leesconsulenten ook gestart, maar dat wordt door de bibliotheek uit en andere pot betaald.”

Verloop van de stimuleringsregeling over het algemeen

Tijdens de evaluatiegesprekken met de leesconsulenten wordt duidelijk dat men de subsidiegelden doelbewust inzet. Er wordt aangegeven dat het stramien - implementatieplan, dat hiervoor als leidraad dient, hen richting en ondersteuning biedt. Het helpt hen om bewuste stappen te zetten en vervolgstappen te maken. Tevens geeft het overzicht en structuur om naar implementatie toe te werken. Kanttekening hierbij is het tijdspad dat aangegeven is in de voorwaarden voor deelname aan de stimuleringsregeling, namelijk: *Het zwaartepunt van de activiteiten vindt plaats in de periode augustus-december 2018.* Deze voorwaarde legde, bij enkele leesconsulenten druk op. Leesconsulenten hielden zich strak aan de termijn. Doordat er op sommige scholen wat later opgestart kon werd, waren leesconsulenten bang in tijdnood te komen. Leesconsulent: *“De voorbereidingen op de scholen verliep goed, men was enthousiast en gemotiveerd. Maar voordat je dan toch daadwerkelijk gaat starten...”* Tijdens het tussentijds contactmoment in december jl. kon hen duidelijk gemaakt worden dat dit een richtlijn is en zij hiervan mogen afwijken.

Vrijwel alle leesconsulenten zijn de individuele begeleiding van de kinderen gestart met het voeren van leesgesprekken (<http://nederlands.slo.nl/leesgesprekken>). Deze manier van gespreksvoering met kinderen is intensief. Deze tijd is vaak niet beschikbaar tijdens reguliere uren van een leesconsulent. Nu is daar wel tijd voor. Het rendement dat deze leesgesprekken oplevert is vaak groot. Er wordt aangegeven dat de meeste kinderen het erg leuk vinden om op deze manier met boeken bezig te zijn, in plaats van remediërend met een remedial teacher, leerkracht of anders. Kind: *"Ik wist niet dat ik deze boeken leuk vind, grappig!"*

Ook leerkrachten zien het effect van de individuele aandacht en wat dit en leesgesprekken met kinderen doet. Leesconsulent: *"Leerkrachten zien nu kinderen lezen die dat voorheen nooit deden, dit is wat we willen. Vanwege het succes gaan we deze manier van werken ook op andere scholen inzetten."*

De begeleiding van de kinderen duurt voort na de periode van de stimuleringsregeling, mits daar behoefte aan is. Toch wordt er ook zorg uitgesproken door enkele leesconsulenten: *"Hoe kunnen we de kinderen straks zo intensief gaan begeleiden als we hier niet meer extra tijd voor hebben?"* en *"Met de extra uren en aankoop van geschikte materialen is hier nu echt iets te winnen. Ik hoop dat de school dit ook ziet en straks meer geld gaat inzetten voor hulp en materialen. Dit is nog te beperkt."*

De evaluatiegesprekken laat zien dat er veel aandacht is voor samenwerking. Hoewel het kind met leesproblemen centraal staat, worden ook leerkrachten, intern begeleiders en een enkele keer ouders betrokken bij de begeleiding. De manier waarop scholen hiermee omgaan is wisselend. De ene school vraagt zelf om samenwerking en hulp en adviezen. Een andere school is meer afwachting. Dit is wel een reëel beeld van de praktijk.

De tijd die vrij is gemaakt voor de zwakke lezer heeft er tevens aan bijgedragen dat er kritisch is gekeken naar het aanbod boeken en andere leesmiddelen in de fysieke bibliotheek op school. Het aanbod voor deze doelgroep is vaak matig te noemen: weinig of geen makkelijk lezen boeken, verouderde boeken, weinig aansprekende titels en van Superboek of Yoleo is niets te zien in de bibliotheek. Er is hierdoor aandacht ontstaan om deze voorzieningen zichtbaar en kenbaar te maken. Dit geldt niet alleen voor in de fysieke school bibliotheek, maar ook om onder de aandacht van onderwijspersoneel en ouders te brengen (zie ook paragraaf: Hulpvragen).

De materialen uit de pilot worden allen aangeboden. Boeken van Makkelijk Lezen Plein worden veelvuldig ingezet. Luisteren en lezen van Yoleo wordt goed ontvangen door de leerkrachten. Luisteren naar gesproken boeken (Superboek) vraagt soms om wat meer verantwoording, omdat het lezen hier losgelaten wordt. Leesconsulent: *"De pitches die we tijdens de opleiding Leesplezier voor Kinderen met een Leesprobleem hebben gehouden (om het nut van luister-lezen duidelijk te maken), hebben mij geholpen om luister-lezen op de scholen toegang te geven."*

De scholen voor speciaal onderwijs die deelnemen maken veel gebruik van Superboek en Yoleo. Yoleo had in het laatste kwartaal van het vorige jaar, 2018, problemen bij het sturen van een activatielink wanneer men zich wilde aanmelden. Dit zorgde ervoor dat kinderen niet snel gebruik konden gaan maken van het programma. Toegang krijgen tot Yoleo kreeg een negatief tintje. Superboek wordt als plezierig ervaren in het speciaal onderwijs. Men loopt er tegen aan dat de aanmelding lang op zich laat wachten, omdat ouders hiervoor moeten reageren op een activatielink. Dit verloopt moeizaam. Voor kinderen die geen lid mogen of kunnen worden van Superboek, heeft een bibliotheekorganisatie daisyspelers aangeschaft.

Er neemt ook een achterstandsschool deel aan de stimuleringsregeling. Hier wordt voornamelijk in groepjes gewerkt aan leesbevordering. De kinderen hebben hier veel praktische begeleiding en herhaling nodig, zoals: hoe vind je een boek in de bibliotheek, waar kan ik geschikte boeken voor mezelf vinden, hoe leen ik een boek etc. Het geven van deze extra, praktische begeleiding en herhaling wordt ook in het speciaal onderwijs ervaren.

De leesconsulenten zijn tevreden over het verloop van de verbreding in de scholen. Zij zitten nog volop in dit proces. De komende maanden zullen in het teken staan van borging en hoe daar vorm aan te geven.

Wensen

Enkele leesconsulenten hebben aangegeven dat zij promotiemateriaal missen om kinderen met leesproblemen, hun ouders, leerkrachten en andere betrokkenen beter te kunnen adviseren en laten zien welke materialen er op de markt zijn. Zij zouden het prettig vinden wanneer deze materialen een onderdeel zouden zijn van de stimuleringsregeling.

Overige wensen zijn:

Een nieuwe, moderne uitgave van de 5-vingertest,

Een up-to-date, aantrekkelijk uitziende flyer (o.i.d.) waarop in één overzicht te zien is welke middelen, apps, programma's etc. er zijn op het gebied van audiolezen,

In postervorm een overzicht wat een leesconsulent kan betekenen voor kinderen met dyslexie of andere leesproblemen (voor kinderen, leerkrachten en ouders)

Graag een app, link o.i.d. waarin doorleeslijstjes te vinden zijn, die ook steeds geüpdate wordt.

Hulpvraag

Enkele leesconsulenten hebben hulpvragen gesteld. Een overzichtje daarvan:

Er zijn nog zoveel kinderen met leesproblemen die ik zou willen helpen. Hoe kan ik een juiste keuze maken? Hier wil ik graag advies over.

Graag een platform waar we elkaar adviezen kunnen geven en ervaringen kunnen delen. (Deze is al geactiveerd in een besloten bieb2bieb groep.)

Ik loop tegen NT2 kinderen aan en de leesproblemen die zij hebben. Zij mogen geen gebruik maken van Superboek. Is de daisyspeler dan de oplossing? Wat adviseren jullie?

Waar kan ik prentenboeken vinden voor oudere kinderen (SO) met een laag taal/leesniveau?

Is er een landelijke dBoS-werkgroep voor o.a. leesconsulenten in het SO?

Hoe begeleid ik kinderen met leesproblemen op het laagst niveau van het VMBO, namelijk de Praktijkschool? Wat is er voor deze groep en waar vind ik materialen?

Is er een lijst met geschikte MLP-boeken voor de onderbouw, middenbouw en bovenbouw?

Hoe kan ik zwakke lezers met een heel laag taalniveau goed begeleiden?

Hoe kan ik ouders aanmoedigen thuis meer te lezen met hun kind?